

SARA
MEDBERG
Holhokki

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Sara Medberg ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-42198-6

Soli Deo Gloria

Prologi

Kokkola, tammikuu 1788

Leskirouva Malmén katsoi ulos huurteisesta ikkunasta. Hän kietoi kallisarvoista batistisaalia tiiviimmin ympärilleen ja huokaisi. Hauraan ja epätasaisen ikkunalasin takana höyhenenkeveät lumihiutaleet leijailivat kohti maata. Ne tanssivat tuulessa, pölysivät sinne tänne ja laskeutuivat lopulta kaupunkia verhoavan valkean peitteen päälle.

Ikkunan takana pyryn keskellä häämötti muutama punainen ja keltainen puutalo ja kappale lumen peittämää mukulakiveystä. Näkymän kruunasivat ikkunat, joiden takana uteliaat silmät tarkkailivat autiota ja hylättyä katua. Paikalliset juoruilijat metsästäivät lakkaamatta jotain pientä tapausta, joka antaisi aihetta kuiskuteluun salongeissa.

Katu pysyi hiljaisena. Leskirouva Malménin väsynyt katse liukui hauraaseen ikkunalasiin ja pysähtyi. Jääkukat peittivät suurinta osaa lasista. Kylmä pohjoinen ilmavirtaus oli jo useiden viikkojen ajan pitänyt Pohjanmaata hyytävässä otteessa. Leskirouva pelkäsi, että jos se jatkuisi, vanha ikkunalasi antaisi lopulta periksi ja hajoaisi. Mitä hän sitten tekisi?

Rahaa ei ollut jäljellä kalliiden korjausten tekemiseen, ja sitä paitsi lasin kuljettaminen lähimmältä lasiruukilta kestäisi viikkoja. Leskirouva puristi huulensa yhteen ja kohensi saalia uudemman kerran. Ohutta kangasta koristi kallisarvoinen hopearintaneula. Saali oli oikeastaan aivan riittämätön lämmike hienolle naiselle näin kylmänä päivänä.

Ellen Josefina Malmén oli tietämättään täydellinen tutkielma apeudesta ja epätoivosta istuessaan vuokrahuoneen jääty-

neen ikkunan vierellä. Edesmenneen aviomiehen talossa tämä pieni huone oli ainoa tila, jota leskirouva edelleen hallitsi. Peter Malmén oli ollut varakas mutta häikäilemätön kauppias, jolla oli epäilyttävä käsitys moraalista.

Hän oli jättänyt jälkeensä loputtoman määrän sekasotkuisia liiketoimia, jotka olivat sekä selittämättömiä että selvittämättömiä. Ne olivat syösseet hänen vaimonsa ikävästä tilanteesta toiseen: oltuaan ensin kovasydämisen miehen puoliso oli rouva Malmén nyt puutteenalainen leski.

Onneksi hänen hankala tilanteensa oli kuitenkin koskettanut paikallisen kihlakunnantuomarin asiallista mutta hellää sydäntä. Mies oli huolehtinut siitä, että raivostuneet velkojat olivat saaneet rahansa takaisin. Rahaa ei valitettavasti ollut riittänyt näiden ystävällisten ponnistelujen palkitsemiseen. Talo oli huutokaupattu yhdessä kauppias Malménin irtaimen omaisuuden kanssa. Hyväsydäminen lakimies oli onnistunut järjestämään leskelle pienen kalustetun huoneen, joka sijaitsi hänen entisen kotinsa kaukaisimmassa nurkassa.

Leskirouva Malménin elämä oli alkanut huomattavasti suotuisammassa olosuhteissa. Hänen syntymänsä vajaat neljäkymmentä vuotta sitten oli ollut ilon täyttämä tapahtuma arvostetussa Lindswärdin aatelissuvussa. Alamäki oli alkanut, kun hän nuorekkaassa rakastumisen ja ajattelemattomuuden tilassa oli vastannut myöntävästi tyylikkään, mutta kovin vastuuttoman Peter Malménin kosintaan. Isä ei ollut hyväksynyt liittoa, ja nuori-
pari oli karannut vihille eräänä kuuttomana yönä.

Ei ollut kestänyt kauan, kun tuore rouva Malmén oli havainnut tehneensä kohtalokkaan erehdyksen. Avioliitto oli ollut onneton, jäänyt lapsettomaksi ja päättynyt köyhyyteen. Lukemattomina öinä laiminlyöty rouva Malmén oli istunut makuukamarinsa kirjoituslipaston ääressä. Hän oli silmäillyt sulkakynää ja toivonut, että uskaltaisi kirjoittaa isälleen. Hänen varakas perheensä ei avioliiton solmimisen jälkeen ollut kertaakaan ottanut yhteyttä hairahtaneeseen tyttäreeseen. Hän arveli, ettei isä voinut antaa an-

teeksi sitä, että hänen tahtoaan oli vastustettu.

Kyynel vierähti leskirouva Malménin kalpealle poskelle. Vuokra vei leijonanosan siitä vaatimattomasta elinkorosta, joka kihlakunnantuomarin oli onnistunut järjestää. Loput rahat kuuluivat välttämättömyyksiin kuten yksinkertaisen ruoan, kynttilöiden ja polttopuiden ostamiseen. Yksinäiset kuusi kuukautta vuokrahuoneessa olivat opettaneet leskirouvalle huomattavan paljon säästäväisyydestä.

Leskirouva Malmén tiesi, että hän saattoi vain haaveilla uusien silkkipukujen, satiinihameiden ja kuvioitujen puuvillaisien pukukankaiden hankkimisesta. Pienen huoneen kalusteet, muodinmukainen vaatevarasto ja muutamat korut olivat ainoat esineet, jotka hän oli voinut pitää. Oli onni, että jotkin hänen vanhoista harmaista, violeteista ja laventelinvärisistä puvuistaan sopivat käytettäväksi varsinaista suruaikaa seuraavan puolisurun aikana.

Hän silitti kädellään hajamielisesti surupuvun mustaa kreppikangasta. Asun ankaraa yksinkertaisuutta lievensi kaula-aukkoa koristava röyhelöreunus sekä hameen helmaa kiertävä yksinkertainen rimssu. Soma, mustalla nauhalla koristettu pitsimyssy suojasi muodikkaan pöyheää kampausta, johon kauniin kastanjanuskeat hiukset oli järjestetty. Leskirouva Malmén oli hiljattain luopunut hiusten puuteroinnista, se oli tarpeetonta ja vaihalloista varsinkin nyt, kun hänet joka tapauksessa oli suljettu hienon seuraelämän ulkopuolelle.

Leskirouva hypähti säikähdyksestä, kun ovelta yhtäkkiä kuului koputus. Kuka tuli käymään tähän aikaan päivästä? Tärisevin käsin hän avasi oven. Lumipölyssä hänen edessään seisoi mies, jolla oli tuuheat pulisongit ja valpas katse. Kylmä oli saanut hänen poskensa punoittamaan, lumitähdet koristivat vaatteita.

”Hyvää iltapäivää, leskirouva Malmén.” Vierailija riisui hattunsa ja kumarsi kohteliaasti samalla kun tuuli ajoi lunta kynnyksen yli.

”Herra von Crantz”, henkäisi leskirouva kauhistuneesti ja

niiasi sulavasti. ”Kuinka voitte? Olkaa hyvä ja käykää sisään.” Hän takertui siihen hyvään käytökseen, jonka äiti kauan sitten oli iskostanut tyttärensä ja piti ovea auki. Hieno nainen oli aina tyyni ja hallittu. Jopa kihlakunnantuomarin edessä.

”Kiitos, voin oikein hyvin. Hirveä sää, lunta tulee niin että kauduilla tuskin pystyy kulkemaan”, puuskutti mies ja tömisteli lunta jaloistaan ovimatolle. ”Pahoittelen, että minun täytyy häiritä teitä näin myöhään päivällä, mutta asia ei voinut odottaa.”

Severin von Crantz oli tyylikäs mies, jonkin verran leskirouvaa vanhempi. Elegantin kävelypuvun viininpunainen takki ja kapeat vaaleankeltaiset housut pilkottivat paksun talviviitan alta. Mies oli vaihtanut muodikkaat polvisukat ja kiiltävät solkiengät tukeviin saappaisiin.

”Olette luonnollisesti tervetullut”, vastasi leskirouva Malmén niin vieraanvaraisesti kuin pystyi. ”Antakaa minun ottaa viittanne ja istukaa takan eteen lämmittelemään.” Hän viittasi kuluneisiin nojatuoleihin, jotka seisoivat avoimen tulisijan vieressä. Useita mahdollisia syitä vierailuun kiisi leskirouvan ajatusten läpi. Mikään niistä ei ollut rohkaiseva.

”Älkää suotta nähkö vaivaa takiani”, sanoi herra von Crantz ystävällisesti ja ripusti itse viittansa seinällä olevaan koukkuun. ”Rakas leskirouva Malmén, näytätte hiukan kalpealta. Sallikaa minun auttaa teidät istumaan.”

Hänen myötätuntoinen ilmeensä lisäsi leskirouvan hermostuneisuutta. Hameet kahisten hän vaipui yhteen tulisijan vierelle asetetuista tuoleista. Millaisia uutisia lainoppinut tällä kertaa toi? Kuluneen puolen vuoden aikana olivat hänen välittämänsä tiedonannot vaihdelleet huonojen ja erittäin huonojen välillä.

”Teetä, parahin herra?” ehdotti leskirouva Malmén heikolla äänellä ja tietoisena siitä, että joutuisi itse valmistamaan juoman. Hänen taloustilanteensa ei sallinut palvelusväen pitämistä.

Herra von Crantz hymyili ja istuutui vastapäiseen tuoliin. ”Kuten sanoin, en tahdo aiheuttaa vaivaa.”

”Siitä ei ole mitään vaivaa”, vakuutti leskirouva Malmén ja lä-

hes hyppäsi pystyyn. Yhtäkkiä hänen oli suorastaan mahdotonta istua paikoillaan. Hän ripusti kattilan tulen ylle ja kaivoi viimeiset mantelipikkuleivät ruokakomerosta. Ajatukset kiisivät hurjaa vauhtia. Siinä vaiheessa, kun leskirouva oli saanut katettua pöydälle höyryävän teekannun ja kaksi kultareunaista kuppia, oli hän jo onnistunut vakuuttamaan itsensä siitä, että jotain kauheaa oli tapahtumassa.

Herra von Crantz oli varmasti löytänyt puutteen asiakirjasta, joka takasi hänen pienet tulonsa. Hänet heitettäisiin ulos kadulle siitä vähästä, mitä hänen kodistaan oli jäljellä. Sielunsa silmin leskirouva Malmén näki, kuinka päättäisi päivänsä jossain surkeassa ja huonosti hoidetussa köyhäintalossa. Siellä hän hitaasti riutuisi pois ilman ystäviä, elatusta ja toivoa.

Hänen vieraansa rykäisi. ”Kuten tiedätte, pahoittelen syvästi niitä olosuhteita, jotka viime aikoina ovat saattaneet meidät yhteen. Miehenne poisnukkumista seurannut aika on ollut koetteleva.”

Se oli vähättelyä.

Kauppias Malménin kuolemaa seurannut aika oli ollut kauhistuttava. Hänen aviopuolisonsa asema oli alennut kunniallisesta porvarisrouvasta petturin leskeksi.

”Olen loputtoman kiitollinen kaikesta ystävällisyydestä, jota olette osoittanut minua kohtaan. Minun olisi ollut mahdotonta selvitä tilanteesta ilman lainopillista apua”, mumisi leskirouva Malmén ja sekoitti hermostuneesti sokeria teehensä. Hän pohti, saivatko köyhäintalon asukkaat makeuttaa teensä sokerilla. Luultavasi eivät. Oletettavasti he eivät edes saaneet nauttia tästä ihanalta tuoksuvasta lämpimästä juomasta.

”On ollut ilo olla avuksi.” Herra von Crantz rykäisi uudelleen ennen kuin ojensi kätensä kohti pikkuleipälautasta. ”Luotan pitkämielisyytenne, kun nyt vielä kerran joudun vaivaamaan teitä lainopillisilla yksityiskohdilla. Kyseessä ovat eräät tiedot, jotka saapuivat tänään.”

Lainopillisia yksityiskohtia! Leskirouva tunsi maailman ym-

pärillään keinahtavan. Hänen pahimmat pelkonsa olivat toteutuksessa! Hän kuvitteli melkein kuulevansa, kuinka köyhäntalon portit paukahtivat kiinni hänen takanaan.

”Kuten varmasti tiedätte, menehtyi isänne, korkeajalosuukuinen kreivi Lindswärd joitakin kuukausia sitten.” Herra von Crantzin ääni oli myötätuntoinen.

Leskirouva Malmén räpäytti silmiään yllättyneesti. Köyhäntalon kuva hänen ajatuksissaan haalistui hiukan. Hän tarkastelee vierastaan hämmentyneesti. ”Kuulin huhun isän poismenosta. En ollut puhunut hänen kanssaan sen jälkeen, kun kiireellä lähdin kotoa mennäkseni naimisiin”, hän kuiskasi ja kalasti esiin soiman pienen pitsinenäliinan puvunhihasta. Hän puristi sitä niin että rystyset valkenivat.

Herra von Crantz kumarsi päätään. ”Se mitä kenties ette tiedä, parahin leskirouva Malmén, on että isänne jätti teille henkilökohtaisen kirjeen ja myös mainitsi teidät testamentissaan, joka on”, hän yskäisi hienotunteisesti, ”mitä yllättävintä laatua.”

”Mainitseeko isä minut testamentissaan? Mutta miksi?” Sanat olivat täynnä epäuskoa. Leskirouva tunsikin itsensä neuvottomaksi. Pitsimyssyn reuna tärisi kiihtyneesti. Hän kumartui täyttämään teekupit uudelleen ja tarjosi herra von Crantzille lisää pikkuleipiä. Mies mutusteli niitä antaumuksella. Tuli humisi ja rätsisi tulisijassa.

”On parasta, että saatte kuulla, kuinka isänne itse muotoili asian”, sanoi herra von Crantz ja otti esille joitakin papereita salkusta, jota aina kantoi mukanaan. Hopeasankaiset lukulasit ilmestyivät hänen tyylikkääle kotkanenälleen. Rapisteltuaan hetken papereita hän alkoi lukea ääneen.

”Minä, kreivi Jaques Lindswärd, jätän ainoalle tyttärelleni Ellen Josefina Lindswärdille, aviossa Malménille, seuraavan summan rahaa...” Herra von Crantz mainitsi luvun, joka sai leskirouva Malménin lähes pyörtymään. Hän haukkoi henkeä ja otti tukevan otteen nojatuolin käsinojista.

”Niin... niin paljon rahaa”, hän änkytti.

”Pitää paikkansa”, vahvisti herra von Crantz hymyillen. ”Mutta ei siinä kaikki.”

”Ei kaikki? Mitä oikein tarkoittatte?”

Kihlakunnantuomari vastasi jatkamalla ääneen lukemista. ”... käteisvarojen lisäksi toivon, että hän kasvattaa holhokkini Desideria Johanna Sparwin, syntynyt 31. joulukuuta 1781.”

Pieneen vuokrahuoneeseen laskeutui tyrmistynyt hiljaisuus.

”Leskirouva Malmén, voitteko hyvin?” tiedusteli rouvan vieras hetken kuluttua.

”Tyttölapsi”, oli ainoa mitä leskirouva sai sanottua. ”Miksi isä halusi, että huolehdin lapsesta? Hänellä täytyy olla holhooja jos sain. Kaikilla naimattomilla ja naimisissa olevilla tytöillä ja naisilla on iästä riippumatta holhooja, joka huolehtii heidän hyvinvoinnistaan. Lesket ovat ainoa poikkeus säännöstä.”

”Veljenne, joka nykyisin asuu Tukholmassa, ottaa muodollisen vastuun työstä. Isänne ei halunnut, että lapsi nuorella iällä joutuisi kokemaan ympäristönvaihdoksen ja toivoi sen takia, että te huolehtisitte hänen kasvatuksestaan käytännössä. Hän tahtoi, että matkustaisitte lapsuudenkotiinne täyttämään tehtävän.”

”Matkustaisin Ruusuholvin kartanoon?” Leskirouva Malmén ajatteli vanhaa ja melko karua kartanorakennusta, joka oli Lindswärdin suvun hallussa. Se sijaitsi Pohjanmaan rannikolla yli kaksikymmentä peninkulmaa etelään hänen nykyisestä kodistaan. Mikä kolkko paikka se olikaan yksinäiselle pienelle tytölle. Hän tunsu värin palaavan poskilleen. Hänen täytyi lähteä matkaan heti!

Yhtäkkiä leskirouva huomasi, että herra von Crantz ojensi jotakin häntä kohti. Vanha kellastunut paperi asetettiin hänen käteensä. Se oli taiteltu ja sinetöity kuin kirje. Päällä luki leskirouvan nimi isän säntillisellä ja täsmällisellä käsialalla. Epävakain käsin hän tarttui paperiveitseen ja mursi sinetin, johon oli painettu tuttu aatelsivaakuna. Hän taitteli tiuhaan kirjoitetun paperiarkin auki.

Leskirouva Malmén luki, kunnes kyynel sumensivat hänen näkökenttäänsä ja antoi sitten paperin vaipua syliinsä. ”Isä an-

toi minulle sittenkin anteeksi”, hän kuiskasi värisevällä äänellä ja kuivasi silmiään. ”Hän ei koskaan kantanut kaunaa siitä, että vastustin hänen tahtoaan ja karkasin kauppias Malménin kanssa. Hän on jopa koettanut ottaa minuun yhteyttä, mutta ei ole koskaan saanut vastausta. Olen varma, että mieheni takavarikoi ja tuhosi kirjeet.”

”Se vaikuttaa luultavalta”, myönsi herra von Crantz.

”Voi, mitä uutisia! En ole enää köyhä ja joku tarvitsee minua. Isäni perintö antaa minulle syyn jälleen odottaa huomispäivää.” Leskirouva Malmén istui pitkään tietämättömänä ympäristöstään, vanhoihin muistoihin vajonneena. Kun hän viimein ilosta loistaen nosti katseensa, teki hän sen vain havaitakseen, että kihlakunnantuomari von Crantz oli hienotunteisesti poistunut paikalta. Teekannua vasten nojasi taitettu paperiarkki.

”Lähetän noutamaan teitä varhain huomenaamulla”, luki paperissa. ”Toimin saattajana matkallanne Ruusuholvin kartanoon. Pukeutukaa lämpimästi, matka on pitkä. Kunnioittavasti teidän, Severin von Crantz.”

Kihlakunnantuomarin tarmokas toimintakyky sai leskirouva Malménin punastumaan. Kuinka uskaliaasta! Hehkuvin poskin hän veti suuren matka-arkun esille. Hänellä olisi täysi työ ehtiä pakata ennen aamunkoittoa.

Osa I

Luku 1

Ruusuholvin kartano, syyskuu 1801

”Desideria, unohdit päivänvarjon!” Leskirouva Malmén katsoi avuttomasti hulmuavia vaaleanpunaisia musliinihameita, jotka parhaillaan katosivat salongin ovesta ulos.

Ainoastaan keveät, tallin suuntaan katoavat askelet vastasivat.

Kovasti koetellun ihmisen ilmein leskirouva vilkaisi norsunluunväristä, pitsillä ja ruusunpuilla koristeltua päivänvarjoa, joka lepäsi unohdettuna tuolilla. Hän huokaisi alistuneesti. ”Tuo nuori neito aiheuttaa minulle sydämentykytyksiä.”

Uupuneet sanat oli kohdistettu vanhemmalle miehelle, joka stoalaisin ilmein seisoj seinänvierellä. Hän oli hovimestari Lund, uskollinen palvelija ja palveluskunnan korvaamattoman taitava johtaja. Hän kumarsi niin, että hänen moitteettoman mustavalkoisen työasunsa kruunaavat kiiltävät napit vangitsivat ja heijastivat huoneeseen virtaavan auringonvalon. ”Hän on eloisa olento, jos rohkenen ilmaista mielipiteeni, armollinen rouva. Mutta hänen sydämensä on puhdasta kultaa. Kaikki pitävät Desideria-neidistä.”

Leskirouva Malménin onnistui saada aikaan pingottunut hymy. Hän ajatteli pyörremyrskyä, jota yritti kasvattaa. ”On tietysti hyvä omata kultainen sydän. Minun täytyy kuitenkin huomauttaa, että yhdeksäntoistavuotias neito tarvitsee muutakin kuin lämpimän luonteenlaadun selvitäkseen maailmassa.”

”Jos olette sitä mieltä, on asia tietysti niin.” Lund pyyhkäisi näkymättömän pölyhiukkasen uniformunsa olkapäältä ennen kuin jälleen avasi suunsa. ”*Mademoiselle* pyysi minua antamaan tiedoksi, ettei teidän tarvitse vaivata itseänne maksamalla loppuosaa hänen palkastaan.”

Leskirouva Malmén kalpeni silminnähden. Desiderian ranskalainen kotiopettajatar oli edellisenä iltana selittämättömästi ja kiireellisesti jättänyt eropyynnön. Hätäntynyt opettajatar oli auringon noustessa kiivennyt kylästä tilattuihin vuokravaunuihin ja tukahtuneesti kuiskaten pyytänyt kuskia poistumaan paikalta. Harmaaseen puettu nainen oli näyttänyt toivovan, että voisi itse tarttua ajopiiskaan taatakseen mahdollisimman nopean lähdön.

Tapahduman jälkeen leskirouva Malmén oli kutsunut suojatinsa vakavaan puhutteluun. Desideria oli kirkkain silmin väittänyt, että *mademoisellen* äkillinen toive poistua kartanosta oli hänelle arvoitus. Sen jälkeen neito oli kiintyneesti suukottanut leskirouvan poskea, ilmaissut aikomuksensa lähteä virkistävälle ratsastusretkelle ja kadonnut ulos ovesta.

”Mainitsiko *mademoiselle* syytä erikoiselle toivomukselleen?” Leskirouva Malmén loi katseensa hovimestariin. Hän ei voinut estää mieleensä hiipivää epäilystä, että jokin Desiderian päänhanpistoista oli aiheuttanut kotiopettajattaren paon.

Lund rykäisi. ”Hän vaikutti olevan siinä käsityksessä, että hän ei ollut kyennyt täyttämään kasvattajan velvollisuuttaan.”

”Minkä takia hän mahtoi ajatella jotakin sellaista?” Leskirouva sormeili ajatuksissaan hylätyn päivänvarjon pitsireunusta.

Hovimestarin suora selkä suoristui, mikäli mahdollista, entisestään. ”Hän mainitsi jotakin laukkakilpailusta, jota ei ollut pystynyt estämään.”

”Mainittiinko yksityiskohtia?” Leskirouva Malménin ääni kuvasi epätoivoista rauhaa, joka oli saavutettu vuosien ankaralla harjoituksella.

”On mahdollista, että *mademoiselle* kuvaili olosuhteita, joissa mainittiin eräs rengeistä sekä yksi läheisistä niityistä. Hän oli niin kiihdyksissä, että hänen selontekoaan oli hiukan vaikea seurata.”

”Mutta hevosten harjoittaminen kuuluu tallirenkien tehtäviin”, raakkui leskirouva Malmén. Hän toivoi että kuva, jonka

hovimestarin sanat maalasivat hänen eteensä, ei vastannut todellisuutta. Ei kai rakas Desideria ollut voinut sekaantua laukkakilpailuun?

Hovimestarin seuraavat sanat murskasivat toiveikkaan ajatuksen. ”Pelkään, että tallirenki ei ollut laukkakilpailun ainoa osanottaja. Vaikuttaa siltä, että Desideria-neiti oli toinen kilpailijoista.” Lund vaikeni hetkeksi. ”Neiti voitti”, ei hän sitten voinut olla lisäämättä ilmeistä ylpeyttä äänessään.

Leskirouva Malmén sulki silmänsä hetkeksi ja toivoi, että kaikki osoittautuisi pahaksi uneksi. Hän avasi silmät jälleen. Lund seisoi edelleen hänen edessään järkkymättömän rauhallisen näköisenä ja mitä suurimassa määrin elävänä ja todellisenä. Leskirouva ei ollut uneksinut. Hän huokaisi ja hyväksyi vastahakoisesti totuuden. Hänen nuorta suojattiaan oli nykyisin lähes mahdotonta käsitellä.

Leskirouva Malmén värisi. Hän pelkäsi, että hän itse oli osittain syyppä tytön villiin käytökseen. Hän oli ollut niin innokas huolehtimaan orvosta lapsesta, että oli tullut sallineeksi tälle liikaa vapautta. Tytön kasvatusta ei ollut leimannut liiallinen kurinalaisuus, ja nyt hyväsydäminen leskirouva pelkäsi, että oli liian myöhäistä.

Desiderialla oli ollut erinäisiä kotiopettajattaria siitä asti, kun hän oli tullut siihen ikään että kykeni pitelemään kynää. Yksi toisensa jälkeen nämä kelpo naiset olivat antaneet periksi ja vakuuttaneet, että tyttöä oli mahdoton kasvattaa ylhäisönaiselle sopivalta tavalla. Oppilaan käytös oli saanut opettajattaret ilmaisemaan vaihtelevan määrän raivoa ja epätoivoa.

Heti kun kotiopettajattaret käänsivät selkensä, omistautui neito epänaisselliselle käytökselle. Hän juoksi, kun hänen olisi tullut lipua eteenpäin joutsenmaisen sulokkaasti. Hänen naurunsa oli sydämellistä eikä helmeilevää. Tyylikäs liikehdintä oli hänelle vierasta, ja hänen hienoimpiin leninkeihinsä ilmestyi huolestuttavan säännöllisesti salaperäisiä repeämiä. Hän inhosi naisellista ajanvietettä kuten pienten somien maisemamaalausten tekemis-

tä vesiväreillä. Kun hänen olisi pitänyt kirjailla tyynynpäällisiä, katosi hän paikalta. Hänet löydettiin kerjäämästä miespuoliselta palvelijalta, että tämä näyttäisi, kuinka halkoja hakattiin. Hän luki mieluummin romaaneja kuin rakentavaa kirjallisuutta, joka käsitteli sopivaa käytöstä. Luettelo Desiderian rikkeistä oli pitkä.

Erityinen huolenaihe oli neidon valitettava taipumus tehdä reippaita ratsastusretkiä ja se peittelemätön into, jolla hän omakätisesti suki hevosen. Nuoren aatelisneidon tuli olla hiljainen ja tyyni, hymyillä utuisesti ja ulottaa urheilulliset pyrkimyksensä korkeintaan kävelyretkiin kotiopettajattaren tai seuraneidin seurassa. Mikäli hevosurheilua harrastettiin, tuli sen tapahtua rauhallisten ratsastusretkien muodossa ja herrasmiehen tai tallirengin seurassa. Miehen tehtävänä oli suojella nuorta naista vaaroilta, jotka vaanivat häntä villin luonnon keskellä.

Ajatus tallirengeistä palautti leskirouva Malménin nykyhetkeen. ”Laukkakilpailu tai ei, lähetämme tietysti loput *mademoisellen* palkasta hänen peräänsä”, sanoi hän niin päättäväisesti kuin pystyi. ”Hän teki varmasti parhaansa estääkseen kilpailun.”

Hovimestari nyökkäsi kohteliaasti.

”Nyt Lund on hyvä ja huolehtii siitä, että teetarjotin kannetaan sisään”, jatkoi leskirouva heikolla äänellä ja vajosi sulokkaasti sinivalkeaa kustavilaista sohvaa peittävien silkkityynyjen varaan. Hän tarvitsi epätoivoisesti jotakin vahvistavaa.

”Ilman muuta, armollinen rouva.” Lund poistui myötätuntoinen ilme kasvoillaan.

Odottaessaan teetä leskirouva Malmén antoi katseensa lipua rauhoittavan, kultaa ja valkoista hehkuvan sisustuksen yli. Huone oli tulos hänen isänsä kiinnostuksesta antiikkiin, ja sitä kutsuttiin roomalaiseksi salongiksi. Nimen inspiraationa olivat toimineet salonkia koristavat kreikkalaistyylliset kipsiveistokset, jotka esittivät Rooman valtakunnan hallitsijoita. Nämä voitokkaat mie-

het tuijottivat kohti horisonttia korkeilta, joonialaisia pylväitä jäljitteleviltä korokkeilta.

Rakas Desideria oli pelästyttänyt yhden aikaisemmista kotiopettajattaristaan tiedustelemalla kiinnostuneesti, minkälaisia tekniikkaa antiikin veistäjät käyttivät marmorin kanssa työkennellessään. Opettajatar oli vilkaissut kauhistuneesti toogiin kääriytyneeseen hallitsijajoukkoon ja mutissut, ettei hyvin kasvatetun nuoren neidon tullut vaivata itseään kuvanveistotaidetta koskevilla yksityiskohdilla. Sen jälkeen hän oli paennut huoneesta ja jättänyt työpaikkansa.

Leskirouva Malmén sulki silmänsä ja käänsi kasvonsa kohti ikkunaa. Kevyt myöhäiskesän tuuli puhalsi sisään raollaan olevien ranskalaisten ikkunoiden välistä. Ohuet vaaleat puuvillaverhot roikkuivat kultaisista, nuolenmuotoisista verhotangoista. Verhot liikkuivat hiljaa tuulessa. Tuoksui ruusuilta ja juuri leikatulta ruoholta. Leskirouva antoi ajatustensa vaeltaa taaksepäin ajassa.

Oli kulunut kolmetoista vuotta siitä, kun hän oli saapunut lapsuudenkotiinsa. Hänen uusi suojattinsa oli osoittautunut leskirouvan isän hyvän ystävän tyttäreksi. Lapsen isä oli ollut arvonimetön aatelismies ja kaukainen sukulainen. Äiti oli kuulunut vanhaan ja arvostettuun sukuun. Vanhemmat olivat asuneet Kristiinankaupungissa, joka sijaitsi kahden peninkulman päässä Ruusuholvin kartanosta. He olivat valinneet leskirouva Malménin isän Desiderian holhoojaksi siltä varalta, että jotakin tapahtuisi heille itselleen. Leskirouvan hyväsydäminen isä oli ottanut lapsukaisen hoiviinsa tämän jäätyä orvoksi aivan pienenä.

Kuluneet vuodet olivat olleet täynnä naurua, iloa ja lämpöä. Leskirouva Malmén ja hänen nuori suojattinsa tulivat enimmäkseen hyvin toimeen tytön vallattomasta luonteesta huolimatta. Leskirouvan traagisen yksinäinen ja surullinen ilme oli korvautunut naururypyillä, jotka usein ilmestyivät viehättävien orvokinsinisten silmien seutuville. Posket olivat ruusuiset. Kastanjanruskeiden hiusten lomassa oli tätä nykyä aavistus harmaata. Rouvan kamppausta suojaasi pitsikoristeinen leskenmyssy, jota hän aina käytti.

Parin viime vuoden aikana leskirouva oli kuitenkin alkanut huolestua Desiderian tulevaisuudesta. Tyttö oli jokin aikaa sitten saavuttanut sen iän, jossa nuoret aatelisneidot yleensä esiteltiin seurapiireille sopivan aviopuolison löytämistä varten. Leskirouva Malménin ylimpänä toiveena oli viedä suojattinsa Turun suurkaupungin vilkkaaseen seuraelämään ja antaa Desiderian siellä osallistua ensimmäiseen huvittelusesonkiinsa. Tanssin pyörteisä Desideria toivottavasti löytäisi miellyttävän nuoren miehen, jonka kanssa voisi mennä naimisiin.

Kaksi vakavaa pulmaa estivät toivottua tapahtumien kulkua toteutumasta. Ensinnäkin Desideria aiheuttaisi nykyisellä käytöksellään skandaalin, ennen kuin leskirouva Malmén olisi edes ehtinyt järjestää hänelle debytanttitanssiaiset. Toisekseen leskirouva ei mielellään halunnut tehdä matkaa – joka kahden hienon naisen, vaunujen ja matkatavaroiden kanssa helposti vei viikon – ilman miespuolista saattajaa.

Hän rypisti kulmiaan hiukan. Muutamia päiviä sitten oli saapunut odottamaton kirje, joka oli tarjonnut toivoa myönteisestä muutoksesta. Leskirouva poimi kokoon taitetun paperiarkin moitteettomasti kiillotetulta mahonkiselta sivupöydältä. Kirje oli leskirouvan veljenpojalta, joka isänsä kuoleman jälkeen joitakin vuosia sitten oli ottanut vastuulleen Desiderian holhouksen.

”Luuletko, että sukulaiseni voi auttaa meitä järjestämään huvittelusesongin pikku tytölleni?” Kysymys lausuttiin leskirouva Malménin rakkaalle mopsille Caesarille, joka makoili puoliunesa pienessä korissa leskirouvan somiin sisätöhvleihin puettujen jalkojen juuressa. Leskirouva muuttui haaveelliseksi. Ehkäpä sukulainen suostuisi toimimaan isäntänä suurenmoisissa debytanttitanssiaisissa. Ne voitaisiin pitää hänen loistokkaassa talossaan Tukholmassa. Leskirouva oli saanut sen käsityksen, että veljenpoika on varakas mies.

Mopsi avasi vastaukseksi silmänsä ja tuhahti närkästyneesti. Sen jälkeen se otti paremman asennon ja nukahti uudelleen.

Leskirouva huokaisi. Desiderian pitäisi ensin ymmärtää, mil-

laista käytöstä ylhäisissä seurapiireissä vaaditaan. Miten hän saisi tytön käsittämään sellaisten tietojen tärkeyden?

”Jokainen nuori neito tarvitsee kosijan”, mutisi leskirouva. Tytön täytyisi mennä naimisiin. Mutta yksikään mies ei halua vaimokseen hurjapäistä neitokaista, olipa hän kuinka suloinen tahansa. Naisen tulee olla lempeä ja hillitty eikä osallistua raisuihin laukkakilpailuihin tai muihin ajattelemattomiin päähänpistoihin.

Tämäkään pohdiskelu ei herättänyt pikku koiran mielenkiintoa. Leskirouva loi moittivan katseen välinpitämättömään mopsiin, joka jatkoi tyynesti lempipuuhaansa ja nukkui rauhallisesti. Uusi holhooja ei tähän mennessä ollut osoittanut edeltäjäänsä suurempaa kiinnostusta Desiderian kasvatukseen. Leskirouva Malménin veli oli ollut hyväntahtoinen mutta kiireinen mies. Rouva muisteli ilolla sitä lämmintä kirjeenvaihtoa, jota he olivat käyneet.

Veli oli ollut vilpittömän iloinen saatuaan jälleen yhteyden sisarensa ja oli vieraillut Ruusuholvin kartanossa joitakin kertoja. Hän oli antanut holhokilleen avokätisesti neularahaa ja lähettänyt hänelle pieniä paketteja matkoilta, joita teki Euroopassa. Näitä kiintymystenosoituksia lukuun ottamatta hän oli täysin uskonut tytön kasvatuksen leskirouva Malménin päteviin käsiin.

Leskirouva hymyili. Aatelinimityksiä koskevat säännöt eivät aina olleet yksinkertaisia. Lindswärdin kreivillisessä suvussa kaikki lapset perivät arvonimen. Se tarkoitti sitä, että hänen isänsä oli ollut kreivi, samoin hänen veljensä. Veljellä oli ollut vain yksi poika ja niinpä tämä oli tällä hetkellä ainoa kreivi Lindswärd.

Vastaavasti leskirouva Malménilla oli oikeus kreivittären arvonimeen, riippumatta siitä kenen kanssa hän avioitui. Hän oli miehensä kateuden takia kuitenkin häivyttänyt aatelistaustaansa niin paljon kuin mahdollista ja epätavallista kyllä ottanut alempi-säätyisen aviomiehensä sukunimen. Hänestä oli siis tullut rouva Malmén, sittemmin leskirouva. Ja leskirouva Malménina hän aikoi pysyä, se oli sopivan kodikas nimitys. Erityisesti Ruusu-

holvin kartanon vanhempien palvelijoiden oli ollut vaikea hyväksyä hänen päätöstään, mutta lopulta he olivat suostuneet kutsuun häntä ”armolliseksi rouvaksi”.

Yhtäkkiä hän muisti kirjeen, jota piteli kädessään ja avasi sen. Kun Lund oli joitakin päiviä sitten hopeatarjottimella ojentanut viestin, oli leskirouva ollut hämmästynyt. Veljenpoika kirjoitti harvoin. Kasvavalla mielenkiinnolla leskirouva Malmén oli silmänyt läpi viivasuorat rivit, jotka oli kirjoitettu sotilaallisen kuralaisella käsialalla. Kreivi Lindswärd oli ilmaissut juuri herännyttä mielenkiintoa holhokkiaan kohtaan ja selvin sanakääntein ilmoittanut, että hän pian saapuisi tervehtimään Ruusuholvin kartanossa asuvia naisia.

Onnellinen pieni huokaus karkasi leskirouvan huulilta hänen lukiessaan kirjeen uudelleen. Hän tunsu itsensä vähemmän huolestuneeksi. Holhoojan paikalle saapuminen johtaisi ehkä myönteiseen muutokseen asiain tilassa. Ehkä mies jopa saisi Desiderian hillitsemään käytöstään hiukkasen. Se olisi todella onnekasta.

Ovi avautui ja Lund kantoi teetarjottimen sisään.

”Toivotteko jotakin muuta, armollinen rouva?” hän tiedusteli asettaessaan hopeisen tarjottimen leskirouvan lähetyville.

”Kiitos, en tällä hetkellä tarvitse muuta”, mumisi leskirouva Malmén hajamielisesti. Hän oli täysin uppoutunut maalailemaan ajatuksissaan ihania näkymiä, joissa Desideria, uuden holhoojan lujan mutta ystävällisen ohjauksen avulla, astui menestyksekkäästi seuraelämään.

Lund kumarsi ja vetäytyi tahdikkaasti huoneesta.

Roomalaisessa salongissa leskirouva tarttui helpottunein mielin teekannuun ja kaatoi itselleen annoksen sinikuvioituun posliinikuppiin. Tulevaisuus vaikutti valoisammalta kuin koskaan. Oli onni, että kreivi Lindswärd oli päättänyt tulla vierailulle. Hän toivoi, että veljenpoika osoittautuisi kärsivälliseksi ja ymmärtäväiseksi mieheksi. Tyytyväisesti hymyillen leskirouva Malmén nosti kupin huulilleen ja nautti kalliin mustan teen erinomaisesta mausta.

Leskirouva Malménin onnellisten haaveiden kohde oli lähempänä kuin leskirouva aavistikaan. Lähellä kartanoa, jossa rouva istui nauttimassa teetä, sukelsi ylväs ratsukko esiin rehevän kasvillisuuden keskeltä. Vaikuttavan hevosen selässä istui nuori mies, joka ohjasi ratsunsa suuren puistoalueen reunaan peittävän tiheikön lomitse.

Korkeajalosukuinen kreivi Dominic Lindswärd oli huonolla tuulella. ”Tämä matka on huonoin ajatus, jonka olen ikinä saanut”, hän mutisi turhautuneesti raivatessaan tiensä villiintyneen ruusupensaan lävitse. Voiko polku todellakin johtaa Ruusuholvin kartanoon? Kylässä sijaitsevan kestikievarin isäntä oli vakuuttanut, että kreivi pääsisi nopeasti perille jos vain seuraisi tietä ja kääntyisi sitten vasemmalle. Isäntä ei ollut maininnut, että kreivin täytyisi kulkea viidakon halki.

Kreivin savunharmaa ori Felix askelsi urheasti eteenpäin. Erivärisiä ja erimuotoisia ruusuja kasvoi joka puolella. Dominic kohensi mustan silkkihattunsa asentoa ja rypisti otsaansa tyytymättömästi. Kulmien epäpukevasta rypistelystä oli tullut huono tapa sen jälkeen, kun hän oli saanut harkitsemattoman päänäpiston lähteä käymään Ruotsin valtakunnan itäisessä osassa Suomessa. Dominic katui jo, että oli hätiköidysti päättänyt purjehtia Itämeren yli tarkistamaan, kuinka hänen tätinsä ja hohkinsa voivat.

”Typerä ajatus”, hän tuhahti ja sivalsi ratsupiiskalla ruusunoksa, joka pyrki syleilemään hänen tyylikästä olemustaan. Kyseessä oli Dominicin ensimmäinen vierailu tähän valtakunnan syrjäiseen kolkkaan, eikä hänellä ollut pienintäkään halua toistaa kokemusta lähitulevaisuudessa.

Dominic kaipasi hyvin hoidettuja kartanonpuistoja ja Tukholman hovielämää niin että sydäntä särki. Suomi tuntui karulta ja syrjäiseltä autiomaalta. Aukkaat eivät tienneet mitään muodista ja hienostuksesta (molemmat aiheet olivat lähellä kreivin sydän-

tä), alue oli harvaan asuttua ja pahinta kaikessa oli, että hyvää räätäliä oli mahdotonta löytää.

”Kuinka saatoin saada päähäni poistua sivistyksen keskeltä?” ihmetteli Dominic mielessään samalla kun vapautti ratsastushansikkaansa piikikkään ruusunoksen tunkeilevasta huomiosta. Jos hän joskus pääsisi Ruusuholvin kartanoon, hänen täytyisi vaihtaa pari vakavaa sanaa puutarhurin kanssa. Jos sellainen oli olemassa. Puistohan oli täysin villiintynyt.

Dominicin ajatukset palasivat epäonnisen matkan syyhyn. Erämaassa käynnin vaikuttimena oli seikka, jota muut ihmiset olisivat kutsuneet omaksitunnoksi, mutta jonka Dominic käsitti velvollisuudentunnoksi. Hän oli isältään perinyt vastuun nuoresta tytöstä sekä syrjäisestä kartanosta.

Dominic ei voinut estää väristystä kiirimästä selkäpiin läpi. Hän ei ollut erityisen kiinnostunut lastenhoidosta, mutta isän poisnukkumisesta oli kulunut useampi vuosi, eikä Dominic enää voinut lykätä väistämätöntä. Aatelismiehen velvollisuuksiin kuului huolehtia niiden ihmisten hyvinvoinnista, jotka olivat riippuvuussuhteessa häneen. Oli korkea aika tehdä kohteliaisuuskäynti.

Hänen isänsä sisko – muuan leskirouva Malmén, jota Dominicilla ei tähän mennessä ollut ollut kunnia tavata – oli huolehtinut tyttösen kasvatuksen käytännöllisestä puolesta. Dominic oli varma siitä, että kasvatusta oli toteutettu säädynmukaisella tavalla. Tämä käynti oli pelkkä muodollisuus. Hän tarkistaisi tilanteen, toteaisi sen tyydyttäväksi ja poistuisi nopeasti mutta arvokkaasti takaisin tukholmalaisen huvielämän virvoittaviin pyörteisiin.

Dominicin ajatukset kiisivät eteenpäin. Lapsen täsmällinen ikä oli yksityiskohta, joka oli epä tietoisuuden verhon kätöksessä. Dominic ei koskaan ollut kunnolla ehtinyt perehtyä asiaa käsitteleviin asiakirjoihin ja oli tyytynyt lähettämään lapsukaiselle runsaan neularahan. Luultavasti kyseessä oli pieni tyttö, järkeili hän ja katui samassa, ettei ollut tullut ostaneeksi mukaansa leluja. Ne olisivat voineet tuottaa pienokaiselle iloa.

Hän ravisti ajatuksen mielestään. Kreivi Lindswärdin kallisar-

voinen aika kului leikkikalujen hankkimista tärkeämpien asioiden hoitamiseen. Mutta jos tyttö oli hyvin pieni, täytyisi hänen ehkä ennen poistumistaan palkata lastenhoitaja, joka helpottaisi tädin kasvatustyötä.

Äkkiä Dominicin ajatukset katkesivat odottamattomaan ääneen. Hän kohotti päätään ja kuunteli. Kuuluiko etäältä kavioiden kumua? Felix oli tehnyt saman johtopäätöksen. Se hörästi korviaan ja katsoi valppaasti puiden lomaan. Ääni lähestyi hurjaa vauhtia ja läheiset rantakalliot toistivat sen kaikuna. Dominic muisti hyvin jyrkät mereen laskeutuvat kiviseinämät, jotka oli juuri ohittanut. Hän toivoi, että kuka tuntematon ratsastaja olikaan, tämä olisi perillä kallioista.

Toivo osoittautui turhaksi. Yhä nopeamman laukan jyminä lähestyi, ja Dominic kuuli, kuinka oksat katkeilivat hevosen valtavan voiman alla. Sitten ratsukko sukelsi näkyviin.

Dominic oli pudota kallisarvoisesta nahkasatulasta, kun hän näki valkeaa, vaaleanpunaista ja kultaa hohtavan ilmestyksen. Nuori, arviolta korkeintaan noin viisitoistavuotias tyttö kiisi esiin tuuheiden puiden siimeksestä valtavan, hopeanvalkoisen tamman selässä. Dominic oli luullut, että niin hurjan ratsastusvauhdin saavuttaminen naistensatulassa oli mahdottomuus. Ainakin hänen tuntemansa hienot naiset tyytyivät arvokkaiisiin ja rauhallisiin ratsastusretkiin vaarattomassa maastossa.

Neito ei vaikuttanut huomaavan Dominicia. Jostain käsittämättömästä syystä se ärsytti häntä. Tytöllä oli yllään vaaleanpunainen musliinileninki. Dominic oli varma siitä, että sitä ei ollut tarkoitettu villien ratsastusretkien tekemiseen. Puvun ohut kangas lepatti tuulessa ja paljasti somat pikku jalat, jotka oli sujautettu yksinkertaisiin silkikikenkiin. Neidolla ei ollut käsissään hansikkaita – vaka-va etikettirikos, huomioi Dominic refleksinomaisesti.

Hän oli lähes varma siitä, että kuuli valkean hevosen kaulan yli kumartuneen neidon huutavan ratsunsa korvaan jotain mikä epäilyttävästi kuulosti ”hurraalta”. Hevosen hopeinen harja hulumusi tuulessa, ja Dominicin hämmästyneiden silmien edessä

ratsastajattaren vaaleanpunaisen bonetin nauhat antoivat periksi hurjan vauhdin rasiuksille, ja hattu lensi hallitsemattomassa kaaressa ilman halki. Sitä seurasi runsas määrä hiusneuloja, jotka sinkosivat joka ilmansuuntaan ennen kuin katosivat pensaikoon. Hattu laskeutui vaimeasti tömähtäen Felixin jalkojen juureen. Kiiltävien, kultaisten hiusten putous kuohusi tytön kaapeiden olkapäiden yli, kun hän ja hevonen hävisivät rantakallioiden suuntaan.

Dominic heräsi typertyneestä olotilastaan. Tuntematon nuori neito oli parhaillaan matkalla kohti vaarallista kalliota ja hän istui satulassa tuijottamassa vaalean ruusunpunaista bonettia ikään kuin ei olisi koskaan ennen nähnyt naisten hattua! Dominicia hämmensi, että neito käytti somaa bonettia asianmukaisen, harsoilla varustetun ratsastushatun asemesta, mutta se ei ollut mikään syy toimintakyvyn menettämiseen. Hän irrotti katseensa vaaleanpunaisista hattunauhoista, jotka lepattivat mereltä puhaltavassa tuulessa.

”Neiti, teidän on pysähdyttävä!” hän huudahti ja kannusti Felixiä eteenpäin. Mies ja hevonen lensivät pienen ratsastajattaren perään. ”Edessä on liukkaita kallioita, olkaa hyvä ja pidättäkää ratsuanne!”

Sanat hukkuivat kavioiden kuminaan. Jokainen askel vei molempia ratsukkoja lähemmäs jyrkännettä ja pelko kuristi Dominicin kurkkua. Hän ei halunnut ajattelemaan muukalaisen kohtaloa tunnonleen. Puut vilistivät ohi ja Dominic ihmetteli kauhuissaan, oliko neidon hevonen pillastunut vai kuuluivatko tällaiset mielettömät ratsastusretket hänen arkeensa.

Hän korotti äänensä uuteen huutoon. ”Neiti, vetäkää ohjaksista! Teidän on saatava hevonen pysähtymään.”

Dominicin komentoääni oli saanut monet hänen vastustajistaan vapisemaan pelosta. Tyttö ei piitannut varoituksesta. Oli vaikeaa arvioida, johtuiko se siitä, että hän ei kuullut, vai siitä, ettei hän kyennyt hallitsemaan hevostaan. Dominic epäili, että jälkimmäinen vaihtoehto oli lähempänä totuutta.